

ΗΩΞ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ - ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ ♦ ΕΤΟΣ 8^{ΟΝ} ♦ ΑΡΙΘ. 86 . 1965 ♦ ΔΡ. 15

ΠΡΩΤΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ 1939

ΣΚΟΠΕΛΟΣ : Τοπική ένδυμασία

Φωτ. ΔΗΜΗΤΡΗ

Στή Σίφνο: "Άγιοι Ἀνάργυροι

Φωτ. ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ
ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΑΔΗ

Πρίν λίγο καιρό έπεσε τυχαία στα χέρια μου ένα γράμμα τής Ἀρσινόης Παπαδοπούλου, τής διαπρεπέστερης συγγραφέως έργων παιδικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας τῆς, μέχρι τοῦ 1900, περιόδου. Εὐγενικῶς παραχώρησεν τῆς κυρίας Ἰωάννας Παγκράτη, τὸ γένος Ἀβρᾶ, ἀπογόνου τοῦ παραλήπτου τοῦ γράμματος αὐτοῦ, διδασκάλου Ἰωάννου Ἀβρᾶ, πού κατήγετο ἀπὸ τῆ Σίφου.

Μὲ ἀφορμὴ τὸ παλὴν γράμμα πού ἐγράφη γιὰ τὸ Πάσχα τοῦ 1902, θὰ ἐπιχειρήσουμε ἕνα διπλὸ μνημόσυνο στὴν μνήμη τῶν δύο αὐτῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν γραμμάτων, τῆς Ἀρσινόης Παπαδοπούλου καὶ τοῦ Ἰωάννου Ἀβρᾶ.

Τὸ γράμμα:

Ἐν Ἀθήναις τῆ 11 Ἀπριλίου 1902

Ἀξιότιμε Κύριε Ἀβρᾶ

Τὴν πρὸς τὸν Ἀριστείδην ἐπιστολὴν σας ἀνέγνωσα μετὰ συγκινήσεως διότι ἐν αὐτῇ ἔμαθον ὅτι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην μετὰ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ τηρῶ, ἐκλείσατε εἰς.

Ὁ Ἀριστείδης θὰ σᾶς γράψῃ ἀργότερον ἂν βραδύνῃ μὴν ἀποδώσῃτε τοῦτο εἰς ἀδιαφορίαν· εἶναι ἐν γένει ἀμελέστατος εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν τον καὶ ἔχει καὶ πολλὰς ἀσχολίας. Εἰς τὴν ἐρώτησίν σας ἂν τὸ ἐν τῷ ἡμερολόγιῳ τοῦ Σκόκου διηγήμᾶ μου εἶναι πραγματικόν, ἀπαντῶ ὅτι μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τον εἶναι δυστυχῶς πραγματικότης.

Ὁ θεὸς μου μ' ἐνίμφευσεν ἐδθὺς μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς μου, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχε λάβει πληροφορίας οὔτε πού μὲ στέλλει οὔτε διατὶ μὲ στέλλει, μετὰ ἕνα μῆνα περίλυπος ἦλθε μετὰ τῆς θείας μου εἰς Σμύρνην ζητῶν νὰ μὲ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ.

Ἐγὼ ἐπροτίμησα νὰ ἐγκαταρτῆσω μόνον ὅταν ἐμελλον ν' ἀποκτήσω τὸ τέκνον μου ὕπῃγον τὰς παραμονὰς παρὰ τῆ θείᾳ μου εἰς Ἀθήνας διότι ὁ σύζυγός μου εἶχε χρῆνὴ καὶ θὰ ἦτο τοῦτο ἐλάφρυνσις εἰς τὰ ἔξοδα· ἐκεῖ, ἀφοῦ ἀπέκτησα τὸ τέκνον μου, κατελήφθην ὑπὸ βαρείας ἀσθενείας συνεπεῖα τῶν ὅσων εἶχον ὑποστῆ καὶ ἐπὶ ἐν ἔτος ἔμεινα κληήρης· ἐν τῷ μεταξὺ ὁ θεὸς μου ἔλαβε τὸ διαζύγιον καὶ ἔμεινα μετ' αὐτοῦ. Μόνον ὅταν ἀπέθανε τὸ τέκνον μου καὶ ὁ ἀδελφός μου, μετέβην εἰς Θεσσαλονίκην παρὰ τῷ φίλῳ τοῦ πατρὸς μου Μιχαὴλ Παπαδοπούλου, διὰ νὰ φέρω ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν λύπην μου ἐργαζομένη ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν τοῦ πατρὸς μου...

...Εἶμαι ὁμως εὐτυχῆς διότι ἡ ἀδελφή μου Ἐδριδίκη ἠτύχησε μετὰ τὸν Ἀριστείδην καὶ ἔχει καλὰ τέκνα, τέσσαρες θυγατέρας· τὰς δοκιμασίας τοῦ βίου μ' ἐβοήθησαν νὰ διέλθω ἐν ὑπομονῇ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ διδάγματα ὅσα ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου.

Τώρα ἐργάζομαι τὸ κατὰ δύναμιν ὅπως ζήσω βίον ὠφέλιμον. Πόσον θὰ εἶμαι ἐγνωμὸν ἐὰν καμμίαν ἡμέραν, ὅταν ἔχητε ἄνεσιν, μοι γράψῃτε ὀλίγας λέξεις περὶ τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ πατρὸς μου. Πῶς ἀπέθανεν οὗτο αἰφνιδίως, τί εἶναι. Πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων ἔδωσα συντόμως τὴν βιογραφίαν του, ζητηθεῖσαν μου ἀπὸ τὸν Κον Μπάρετ, ὅπως καταχωρήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικόν του. Τὰ ὅσα τοῦ πατρὸς μου συνέλεξα ὅταν ὕπῃγον εἰς Θεσσαλονίκην. Εἶχον φθάσει ἀκριβῶς ὅταν χρειαζόμην. Μετὰ τὴν προκατὰν ὁ χώρος τῆς μητροπόλεως ἀνεσκάπτετο διὰ νὰ ἐγεροθῆ ἐδρύτερος ὁ δαπάναις τοῦ Συγγροῦ ναός, τὰ ὅσα ὄλον ὅσοι δὲν εἶχαν συγγενεῖς ἐκεῖ ἀνεσκάπτοντο καὶ ἐθάπτοντο ὅλα ἄσπι εἰς τὸ κοινὸν νεκροταφεῖον. Ἐπρόφρασα καὶ συνέλεξα τὰ τοῦ πατρὸς μου βρόχονσα ταῦτα μετὰ δάκρυά μου πρὸς φίλαςιν τὰ παρέδωσα εἰς τὸν ἡγούμενον τοῦ Τσαοῦς μοναστηρίου ἕως οὗ ἀποφασίσω ἐὰν ἐδῶ εἰς Ἀθήνας θὰ κάμω μικρὸν μνημεῖον δι' αὐτὸν ἢ εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἡ ἐλπίς ὅτι θὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν ἡ Θεσσαλονικὴ Ἑλληνικὴ μ' ἔκαμε νὰ τὸ ἀναβάλω.

Ἡαῦτο ἐδῶ ἤρχισα μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ σᾶς γράψω ὀλίγας λέξεις καὶ ἡ εὐχαριστήσις ὅτι γράφω πρὸς φίλον πατρικὸν μ' ἔκαμε νὰ πληρώσω τέσσαρες σελίδας.

Ἡ Ἐδριδίκη σᾶς πέμπει τοὺς χαιρετισμούς της· σᾶς εὐχομαί καὶ ἐγὼ νὰ διέλθῃτε ἐν χαρᾷ τὰς ἁγίας ἑορτάς.

Ἀρσινόη Γ. Παπαδοπούλου

—Ἡ ΑΡΣΙΝΟΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1853. Τὰ γράμματα διδάχθηκε στὴν Σχολὴ Χίλλ καὶ στὸ Ἀρσάκειο. Φοίτησε στὴν Faculté des Sciences τῆς Μασσαλίας, μὲ εἰδίκευση στὴν κλασσικὴ ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ τὶς φυσικὰς ἐπιστῆμες. Γιὰ τὶς τελευταῖες ἔμεινε ἕνα χρόνον στὸ Λονδίνο.

Μετὰ τὶς σπουδὰς τῆς ἐγκατεστάθηκε ὀριστικὰ στὴν Ἀθήνα, ὅπου καὶ ἐδίδαξε στὸ Παρθεναγωγεῖο Χίλλ.

Ὁ ἀτυχὸς γάμος τῆς, γιὰ τὸν ὁποῖον γράφει ἡ ἴδια στὸ πρὸ πάνω γράμμα, εἶχε σὰν συνέπεια τὴν ἀναστολὴν τοῦ διδασκαλικοῦ τῆς ἔργου, πού τὸ συνέχισε ἀργότερα στὸ Παρθεναγωγεῖο Θεσσαλονίκης ἐπὶ ἔξῃ χρόνια. Κατόπιν ἐγύρισε στὴν Ἀθήνα ὅπου ἐδίδαξε σὲ διάφορα ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια. Ἡ πρώτη ἐμφάνισή τῆς στὰ γράμματα ἐγίνε ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Ἀθηναίς» μὲ μελέτες καὶ διηγήματα. Ἀργότερα συνεργάστηκε στὴν «Ἐστία» μὲ μεταφράσεις, στὸ «Ἡμερολόγιον» τοῦ Κωνστ. Φ. Σκόκου μὲ διηγήματα καὶ στὴν «Ποικίλη Στοὰ» τοῦ Ἰωαν. Ἀρσένη.

Στὸ «Ἡμερολόγιον» τοῦ Σκόκου πρωτοέγραψε τὸ 1902 τὸ διήγημα «ὄνειρα καὶ πραγματικότης» πού δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀτομικὴ ζωὴ τῆς, ὅπως πληροφορεῖ μὲ τὸ παραπάνω γράμμα τῆς τὸν Ἰωάννη Ἀβρᾶ.

Συνεργάστηκε ἐπίσης μὲ ἄρθρα τῆς στὶς ἐφημερίδες «Καιροί», «Σκρίπτ», «Ἄστν», «Ἀκρόπολις» κ.ά.

Ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς ἀναφέρομε τὰ «Ἀθηναϊκὰ Ἀνθύλλια», «Μητρὸς ὑποθήκαι» (πού ἐνεκρίθησαν γιὰ σχολικὰ ἀναγνώσματα τοῦ καιροῦ), «Τὰ παραμῦθια τῶν Ἑλληνοπαίδων», «Τὸ παραμῦθι τῆς Πρωτομαγιάς», «Ἀπὸ παντοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς», «Οἱ υψοῦλες», «Ὁ δημιουργὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους Μέγας Ἀλέξανδρος» καὶ ἄλλα.

Ὁ Ἐμμ. Ροῖδης τῆς ἀπένειμε δημόσιον ἔπαινον καὶ τὴν ἐχαρκτηρίσε σὰν «τὴν πρώτην γράφουσαν Ἑλληνίδα».

Τὸν Μάιον τοῦ 1932 γιορτάστηκαν τὰ ἐξήντα χρόνια τῆς συγγραφικῆς τῆς δράσεως. Πέθανε τὸ 1943, σὲ ἡλικία ἐνενηντα χρόνων.

—Ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΒΡΑΣ γεννήθηκε περὶ τὸ 1840 στὸ χωριὸ Ἐξάμπελα τῆς Σίφου. Ἦταν ὁ τρίτοτοκος γιὸς τοῦ διδασκάλου Ἀγγέλου Ἀβρᾶ.

Τὰ γράμματα διδάχθηκε στὴν Σίφου. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τῶν σπουδῶν του ἀκολούθησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα του, ὅπως καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἀδελφοὶ του, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Σωκράτης.

Μέχρι τὸ 1880 ἐδίδαξε στὴν Κοζάνη καὶ τὴν Σιάτιστα. Στὶς περιοχὰς αὐτὰς ἀνέπτυξε περᾶστια ἔθνηκὴ δράση σὰν ἀπόστολος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός».

Λόγω τῆς δράσεώς του ἀπέκτησε φιλικὰς σχέσεις μὲ τὸν ἀγωνιστὴν πατέρα τῆς Ἀρσινόης, Γρηγόριον Παπαδόπουλον, τοῦ ὁποῖου «ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμούς», ὅταν πέθανε τὸ 1873 στὴν Θεσσαλονικὴ (κατὰ μίαν ἀποψὴ τὸν δηλητηρίασαν οἱ πανσλαβιστῆς). Ἀπὸ τὸ 1881 ἐγκατεστάθη στὴν πατρίδα του νῆσον Σίφου, ὅπου καὶ ἐδίδαξε τὰ ἑλληνικὰ μέχρι τὸ 1911 κατὰ τὸ ὁποῖο ἐγίνε συνταξιούχος λόγῳ ὀρίου ἡλικίας. Πέθανε στὸ νησί του.